

ST. — NO. 1563. Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1893.

CHICAGO, ILL., 25. AVGUSTA (August 25), 1937.

Published Weekly at 2301 S. Lawndale Ave. LETO—VOL. XXXII.

SKRAHIRANJE KAPITALISTIČNE CIVILIZACIJE

MORALNA PROPAST SEDANJE UREDNE OČIVIDNE V ROPIH IN OSVOJEVALNIH VOJNAH

'Castne' pogodbe, sklenjene med raznimi državami, niso niti papirnate vrednosti

Liga narodov brez življenske sile. — Progoni, kakršnih svet pred sto leti ne bi trpel

Ves svet je v zmedji. Vse, kar je v portalični sistem v povojni dobi podvzel, da svet uredi, je povzročilo le še večjo negotovost. Tzdaj meji svet že na anarhijo. Takozvana zapadna civilizacija je propadla. Namentev izpopolnjevanje se po greza v barbarizem.

Vloga Portugalske

Vzemozo za primo Portugal. Brez pravega vzroka je prošli teden pretrgala diplomatske odnošaje s Čehoslovaško. Ampak vzrok mora biti neke, tudi če se ga iz trte izvije. Navedala ga je. Neka češka firma ni hotela izvršiti Portugalski vojnega naročila za strojne puške. Češka vlada ni imela pri tem nicesar opraviti. A vzliz temu je portugalska vlada s provokativno gesto svetu oznanila, da Čehoslovaška ni več vredna njenega priznanja, zato je svojega poslana poklicala iz Prage.

Zadaj za to intrigo je Hitler, ki po malem pripravlja svetovno javnost na "presenečenje". Da pa ne bo presenečenje, oznanjuje listi, da se v nemškem delu češke dogodi bodisi revolucija ali odcepitev, "prostovolci" iz Nemčije pa jim pridejo na pomoč, kakor so prišli rebelom v Španijo, ali pa bo Nemčija sama napadla Češko in "osvobodila" Nemce. Hitler in Mussolini morata biti provokatorji, da držata svoje ljudstvo v "napetem navdušenju", kajti če se bi resnično izrekla za mirne odnošaje, bi kmalu propadla, ker bi nemško in italijansko ljudstvo potem utegnilo mislišča še na kaj drugega kakor na "čast in slavo svoje domovine."

Mednarodni zakoni le še spomin

Edgar Ansel Mowrer, poročalec lista Chicago Daily News, piše iz Pariza, da takozvani mednarodni zakoni še nikoli niso bili tako zametavni kakor danes. Pred svetovno vojno so se evropski deželi držale gotovih načel in prav tako skozi stoletja poprej; to je, ropani niso podvzemala

V TEJ ŠTEVILKI

Clanek o pogrejanju kapitalistične civilizacije v barbarizem in o propagiranju njegove morale je na prvi strani, ravno tako članki o japonski roparski invaziji na Kitajsko, o fašistični intervenciji v Španiji, o prošli teden zaključenem zveznem kongresu, kateri je bil eden najbolj brezplodnih v ameriški zgodovini, dalje poročilo o zborovanju zastopnikov narodnih manjšin itd.

Ali je bilo JRZ s svojim načrtom za rezitve jugoslovanskega vprašanja v pravem? Pove vam članek o krfski deklaraciji po 20. letih.

Kaj je vzrok, da so v soc. stranki nastale namesto dveh kar tri struje? Odgovor je v tej številki. Zanimivi so vsi drugi članki, poročila in dosi.

Citajo "Proletarca", ker ga izdajamo v prid delavske izobrazbe. Agitirajmo vse, da se nanj naroči tudi drugi.

JAPONCEM NE GRE VSE PO SRECI

Dasi je Kitajska v primeri z Japansko zelo labe oborožena, in četudi nima nikake vojne mornarice in aeroplakov več kot polovico manj kakor Japonska, se je zoperstivala japonski invaziji bodisi na severu kakor v Šangaju veliko bolj kot pa so v Tokiu in drugod po svetu pričakovali. Koncem konca bo seveda premagana, kajti premoč je premoč. Da-li bo Kitajsko mogla obdržati v svojih imperialističnih klečah, je seveda drugo vprašanje. Na gornji sliki je četa japonskih vojakov, ki morajo pobijati Kitajce v ko-ris japonskih bogatašev.

PROBLEM, KI V KAPITALISTIČNI DRUŽBI NE MORE BITI REŠEN

Zatiranja narodnostnih manjšin

Narodnostne manjšine v evropskih deželah, nevstevši Rusijo, štejejo štirideset milijonov ljudi, vključivši manjšinske narode v sovjetski Uniji pa 80 milijonov.

Izmed prvega števila je 27 milijonov ljudi zastopani v Kongresu evropskih narodnih manjšin, kateremu načeljuje primorski Slovensec dr. Wilfan, zastopnik jugoslovanske manjšine pod Italijo. Trinajsto redno zborovanje Kongresa narodnostnih manjšin se je vrnilo nedavno v London. Vsa prejšnja zborovanja so se vrnila v Ženevi, Švica, kjer je sedež lige narodov. Liga bi imela biti po svoji ustavi zaščitnica narodnostnih manjšin in skrbeti, da jim vlade ne bi delale krvico. Toda kakor je bila liga fiasco pri varovanju miru in dežel pred napadi imperialistov, tako je bila liga neuspešna tudi pri varovanju podprtih manjšin, oziroma narodnostnih manjšin. To priznava tudi znateni Ženevski list "Journal de Genève", ki je neuradno glasilo urada lige narodnostnih manjšin znova trdili, da so zatirani.

Našem zborovanju Kongresa narodnostnih manjšin je predsedoval zastopnik madžarske manjšine v Čehoslovaški, ker je bil dr. Wilfan bolan.

Nemške manjšine imajo vse evropske dežele. Upoštevane so radi Nemčije bolj kakor

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Demokratski kongres pokazal svoje pravo lice

"Z Rooseveltom v New Deal!" To je bil v prošlih predsedniških volitvah kampanjski vzvik vseh demokratov, ki so kandidirali bodisi v senat, v poslansko zbornico ali v državne urade.

Tako je Roosevelt dobil od ljudstva svoj "mandat" za new deal in ljudstvu mu je v pomoč izvolilo tudi vse v dveh kongresih, kakršne že dolgo dobo ni imel noben ameriški prezent. Roosevelt je dobil večino v vseh državah razen v dveh. Po volitvah je šel v radio in oddal svoj govor po zračnih valovih s trem dežele, v katerem je bil sprejetih, toda v tako spre-

menjeni obliki, da so praktično brez vrednosti za ljudstvo. Njegovo zahtevo za povečanje števila članov vrhovnega sodišča pa so člani kongresa ne samo zavrgli z ogromno večino, nego Roosevelta napadali v debatah o predlogi skozi tedne in tedne in mu končno priložili zaušnico, kakor je ni še noben kongres nobenemu predsedniku, ki je imel v njemu večino.

Predsednik Roosevelt je to rejt pogorel in njegov new deal je splaval po vodi. Socialisti smo to vedeli in naprej v volilcem smo v kampanji dokazovali, da je demokratska stran-

Stara Kitajska žrtev roparjev vseh imperialističnih dežel po svetu

Tisoče življenj ugonobljenih vsled pohlepnosti. Jamčenje kitajskih mej velika farsa. — Japonski bogataši upajo, da se jim bo vojna izplačala

pezo imperializma čuti na svoji koži malokatera dežela toliko, kakor Kitajska. Pravzaprav nobena v tolikšni meri. Zdaj je Japonska znova z vso svojo pezo sedla nanjo. Vojne ji ni niti napovedala, kakor tudi ne, ko je osvojila Mandžurijo. Vojne so države napovedovale le v "barbarski dobi". V sedanjem času "prosvojitevne civilizacije" pa gre Italija v Etiopijo, da "kaznuje roparje" in širi rimsko kulturo, in Japonska ždure v Kitajsko, da "strafa" bandite kitajskih vojnih lordov in pripravi deželo k pameti za sodelovanje.

Aeroplani sejejo smrt med civilnim prebivalstvom. Stavbe, ki so stale mnogo truda in znoja, rušijo topovi in bombe iz vojnih letal. Rodovitna polja postajajo pod petami premikajočih se armad pustinje in ljudstvo — že tak bedno — je vrzeno na dno mizerije.

Kitajska je dovolj velika, da se bi lahko organizirala za obrambo. A vselej, ko je to poskusila, so udarile v njo tuge države in zadušile njene napole. Kajti to je ogromna dežela — velikanski trg, ki veliko porabi, in ogromen narod, ki producira bogastva vseh vrst. Ne sme pa tega delati v svoj prid, ampak za tuge interese.

V Šangaju, ki je največje pristaniško mesto Kitajske — šteje tri in pol milijona ljudi — je bilo v spopadih med japonsko invazijsko in kitajsko obrambno armožo že tisoče ljudi ubitih, med njimi precej tujcev. V napadih iz zraka je bilo ubitih tudi par Američanov in celo na ameriško vojno ladju Augusta je padla bomba, ubila enega mornarja in 18 ratnika.

V azijskih vodah med Kitajsko in Japansko imajo Zed. države precej veliko vojno

Kolumbovi vitezi proti "komunistični kugi"

Na konvenciji katoliške politične in ritualistične organizacije Kolumbovi vitezi v San Antoniju, Tex., je bila sprejeta resolucija, s katero so napovedali vojno "komunistični kugi", katera divja posebno v Rusiji, Španiji in Mehiki. Zdaj je bo seveda konec. Če ne bi bili vitezi tako navdušeni za fašizem, bi rajše napovedali vojno naciji, dučeju in generalu Francu. Ampak od hrabrih ameriških katoliških vitezov se kaj tako pametnega ne more pričakovati.

Najbolj zatirane so narodnostne manjšine v Italiji in na Poljskem, v prvi deželi še veliko bolj brutalno kakor v drugi, najbolj pravična napram njim pa je Čehoslovaška. Vzli te mu so zastopniki češki Nemecv na zadnjem kongresu narodnostnih manjšin znova trdili, da so zatirani.

Nemške manjšine imajo vse evropske dežele. Upoštevane so radi Nemčije bolj kakor

(Nadaljevanje na 5. strani.)

brodovje in v Šangaju, Peiping ter par drugih kitajskih mestih več tisoč vojakov. Enako ali še močnejša je na Kitajskem vojna sila Francije. Anglija pa je tam že velesila. Tudi Italija je zastopana z vojnimi ladjami in vojaki. Kajti ploh isčejo vse te države s svojimi vojnimi brodovi in armadami na Kitajskem? Nič drugačka kakor obdržati kitajsko ljudstvo v podložnosti za kapitaliste v Angliji, Zed. državah, Franciji, na Japonskem itd.

Štiri sto milijonov ljudi, z ognjem ozemljem, ki posedujejo dobre plovne reke, bogate rudnike — sploh prirodnega bogastva vseh vrst, je pač mikavna vaba in imperialisti smo trajajo za svoj plen od prvih dni, ko so udarili na Kitajsko. Aeroplani sejejo smrt med civilnim prebivalstvom. Stavbe, ki so stale mnogo truda in znoja, rušijo topovi in bombe iz vojnih letal. Rodovitna polja postajajo pod petami premikajočih se armad pustinje in ljudstvo — že tak bedno — je vrzeno na dno mizerije.

Kitajska je dovolj velika, da se bi lahko organizirala za obrambo. A vselej, ko je to poskusila, so udarile v njo tuge države in zadušile njene napole. Kajti to je ogromna dežela — velikanski trg, ki veliko porabi, in ogromen narod, ki producira bogastva vseh vrst. Ne sme pa tega delati v svoj prid, ampak za tuge interese.

V Šangaju, ki je največje pristaniško mesto Kitajske — šteje tri in pol milijona ljudi — je bilo v spopadih med japonsko invazijsko in kitajsko obrambno armožo že tisoče ljudi ubitih, med njimi precej tujcev. V napadih iz zraka je bilo ubitih tudi par Američanov in celo na ameriško vojno ladju Augusta je padla bomba, ubila enega mornarja in 18 ratnikov. Nedavno se je vrnih. Demokratične politike je opozoril, da je njegova stvar v javnosti pozabljen, on pa je denar domačega zapravil in potrebuje službo. Dali so mu jo — seveda na ljudske stroške. Prejel malo \$12,000 na leto in pa poseben sklad za kritje izdatkov. Njegova briga je skrbeti, da se dvigne železniške proge nad ceste, katere krijojo. Se danji župan LaGuardia pravi, da je ta služba čisto navadna politična nagrada, kajti Walker ni v tem poslu nikak večak in radi njega ne bo dvignjen na ceste niti ena pro-

ga v državi New York.

Najhujši skandal pri tem pa je to, da je Walker po enem mesecu te službe upravičen vprašati za upokojitev in potem bo do konca svojih dni prejel dvanaest tisoč dolarjev.

JAMES WALKER

je penzije na leto. Niti pozabljeni penzijski doktor Townsend bi mu ne mogel dati toliko. Demokratični in republikanski politiki v javnih službah se pač drže pravila, da je Bog ustvaril brado najprvo samemu sebi.

ŽRTVE RAZREDNEGA BOJA V PROŠLIH 7. MESECIH

V prošlih sedmih mesecih je bilo v industrialnih konfliktih ubitih štiriindvajset stavkarjev in njihovih simpatičarjev v piketnih vrstah, in 490 ranjenih. Nekateri izmed teh so poohabljeni za vse življenje.

V stavki jeklarskih delavcev je bilo 17 ubitih. Na prvenem mestu je Illinois, kjer je bilo deset delavcev ubitih, v Ohio 6, v Michiganu 2, in po eden v California, Pensylvaniji, Tennessee, New Yorku, New Jerseyju in Marylandu.

Tekom vseh teh sedmih mesecev je bil ubit en poljanec in 70 ranjenih. Spopade so iniciatirale korporacije s pomocijo oblasti, ali pa jih izvali provokatorji v službi kompanij. Gornje podatke o žrtvah v stavkah je zbrala Am. Cicil Liberties Union. V njih niso vsteti organizatorji unij, ki so bili pretepeni, povabljeni v smoli in izgnani iz raznih mest v južnih in drugih državah. Kapitalisti so za nadaljnja nasilja ustanovili čete vigilantov, ki jih vezajo v "patriotizmu" in za trebljenje "komunizma". Učenih jih, da je "komunizem" nasilje in nevaren ameriški svobodi ter institucijam, zato se je treba proti temu zlu boriti z nasiljem.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz.
Business Manager Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Po dvajsetih letih proglaša osvoboditev Jugoslovanov

Meseca julija je minilo dvajset let, od kar sta na otoku Krf podpisala dr. Nikola Pašić za Srbijo in dr. Ante Trumbić za Jugoslovanski odbor deklaracijo za ustanovitev države Srbov, Hrvatov in Slovencev pod dinastijo Karadjordjevićev. To izjavo in zavezo smo takoj v začetku označevali za "krfško deklaracijo" in pod to označbo jo poznamo še danes.

Jugoslovansko republičansko združenje v Zed. državah je ureditev države po določbah krfške deklaracije odločno zavrnito in začelo proti Pašičevi-Trumbićevi pogodbi boj, kateri se je razvil v najljutješji spor v zgodovini ameriških Jugoslovanov. JRZ ni imelo podporo nobene vlade. Njegov boj so gmotno podprtli edino in samo društva ter posamezniki v Zed. državah, dočim je dobival Jugoslovanski odbor in njegove podružnice v Zed. državah visoke-subvencije iz vsot, ki jih je posodila ameriška vlada Srbiji. Vzic temu se je JRZ posrečilo zanesti svojo propagando za jugoslovansko federalistno republiko med vojno tudi med Jugoslovane, ki so živelii in delovali takrat v Švicariji, Franciji in Angliji. Takoj po razpadu Avstro-Ogrske je bila zanešena z vso močjo v dežele, katere tvorijo današnjo Jugoslavijo.

Na mirovnih konferencah je zmagal Pašić. Diplomati, ki so po vojni meštarili z bodočnostjo sveta, so Pašiću dovolili ustanoviti tako državo na Balkanu, kakor si jo je bil zamislil. Sklical je sicer takozvan konstituanto, kjer so zastopniki republikanske ideje predložili načrt za ureditev Jugoslavije po planu, kakor ga je predlagalo JRZ. Pašić je zmagal tudi tu, kajti Srbi so odločevali. Vse okolščine so jim bile v prilog.

Dr. Ante Trumbić je pozneje priznal svojo zmoto in se sprl z Beogradom. Hrvati z Radićem na čelu so videli le svojo "slavno zgodovino" in zahtevali svojo državo, ki naj bi živelia s Srbijo v sličnem razmerju, kakor je Ogrska z Avstrijo. Končno so se izrekli celo za republiko, in Radić je šel po inspiracije v Rusijo.

Boj med Hrvati in srbsko hegemonijo se je ostril bolj in bolj. V skupščini so padli strelji in hrvatski vodja Radić je obležal v nji v kriji.

Kralj Aleksander je proglašil diktaturo, ker je smatral, da se "osvobojeni" Jugoslovani ne znajo sami vladati in tirajo s svojimi prepriji državo v razpad. Odpravil je jugoslovanske narode (z dekretom) in proglašil vse Jugoslovane (z dekretom) za en narod. Odpravil je obstoječe meje in nazive Hrvatska, Slovenija, Črna gora itd. in namesto teh je ustanovil banovine.

Problema ni rešil. Hrvatske in Slovenije z diktaturo in dekretem ni mogel izbrisati in stari boj je trajal dalje. Obljube, ki jih je dala nova vlada po atentatu na kralja Aleksandra v Marseillu, so ostale neizpolnjene. Na pomoč režimu v Beograd je prišel končno Mussolini, ki je za velike privilegije obljubil, da hrvatskega separatističnega gibanja ne bo več podpiral. Ampak odnošajev med Hrvati in vladu v Beogradu to ni spremeno.

V takih razmerah ni v Jugoslaviji nihče zadovoljen. Vse je v napetosti. Njena diktatura je med ljudstvom brez iskrene zasiombe. Vsakdovše, da je v novi državi nekaj velikega načrta, ampak režim vztraja pri Pašičevih zmotah.

Dr. Ante Trumbić je po podpisu krfške deklaracije brzjavil jugoslovanskemu odboru v London, da je to zgodovinski dokument, ki prinaša Jugoslovanom osvoboditev, blagostanje in srečo.

Jugoslovansko republičansko združenje je krfško deklaracijo ponatisnilo v brošuri, Jugoslovanom v dokaz, da je dr. Trumbić v zmoti in vsi tisti z njim, ki delujejo zanj. Po dvajsetih letih krfške deklaracije je še bolj očitno, da je bilo Jugoslovansko republičansko združenje v pravem. Srbi, Hrvati in Slovenci so si storili veliko škodo in si povzročili nič koliko gorja ter terorja, ker si niso ustanovili države v taki obliki, in uvedli take socialne zakone, kot jim je predlagalo in se zanje borilo JRZ.

Mladina in socialistično gibanje

Dr. Živko Topalović opisuje, kako ga je vzradostilo, ko je videl na francoskem socialističnem kongresu v Marseillu tisoče mladih ljudi, ki so francosko socialistično stranko zgradili v načrte politično telo v državi. Med in po vojni je vsled vojnih vzrokov ter razkolov skoraj docela propadla.

Tudi v ameriški socialistični stranki ni bil odstotek mladih ljudi od leta 1918 še nikoli tolikšen kakor poslednja leta, vendar pa stranki dozdaj še niso mogli dati zamaha, kakor so ga dali mladi sodruži svoji stranki v Franciji. Vzrok je, da v Franciji starih, skušenih sodrugov ne tirajo ven, ampak mladina z njimi sodeluje in jih posluša. Tu pa je treba močne, konstruktivne voditelje še vzgojiti med mlado generacijo, premo do napredku odločno socialističnega gibanja mogoč, kajti skušeni prejšnji voditelji so ali pomrli, ali odstopili, ali pa se vsled razočaranj umaknili iz aktivnosti. Le malo jih je, ki so še v ospredju socialističnega udejstvovanja.

Silovit notranji boj v demokratični stranki je razumljiv, kajti nastal je vsled razrednih interesov. Razdvajalni boji v socialistični stranki pa niso prav nič potrebni.

Ako bi bili trockijevci bolj dalekovidni, bi delovali za eno namesto za "četrti internacional".

MLADINA MOBILIZIRANA ZA BOJ PROTI SKEBOM

V Patersonu, N. J., in bližnjih krajih je nedavno zastavalo kakih 37.000 delavcev, ki so bili uposleni v tovarnah za svilo. Kompanije so skušale zlomi stavko s skebi. Na pomoč svojim starjem so prišli pri piketi-

ranju otroci. Napolnilo so tovorne avte, se vozili mimo tovarn ter vplili na skebe in jih obmetavali z gnili sadjem. Kompanije so uvidile, da je odpor njihovih delavcev resna stvar, zato so se končno le odločile, da so pripravljene pogajati se z CIO za poravnava.

Ovacije Leon Blumu ob priliki socialističnega kongresa

V sredi julija se je vršil zbor poljana je izpremenjena v re-francoske socialistične stran stavracijo. Po sredini vozi av-ke, katerega se je v imenu ju-mobil, natovorjen s celo go-goslovenskih socialistov udele-ro kruha in jedil ter krožnikov, žil dr. Živko Topalović. O svo-Natakarji strežejo, pa zopet jih vtisih s tega kongresa je skačejo v avtobuse in skupno priobčil serijo člankov. Enega, z navzočimi prepevajo inter-nacionalno. Z galerij vihajo podajamo čitalcem v sloven-skem prevodu iz "Delavske Po-družnice". Glasi se:

"Tudi Marseillu je veliko popisno navdušenje, kajti prisla je semkaj, da pozdravi človeka, kateremu na čast je bil prirejen obed: Leona Bluma.

Pri mizah se vsede vsak kamar se hoče. Samo ena dolga

miza na sredini, pokrita z rdečim cvetjem, ni prosta. Pri tej mizi bo sedelo-predsedstvo ob-jedine kongresa, članji socialistične stranke v vladi in inozemski gosti. Tudi kar se kosila tice, ni treba jesti po kakšnem vrstnem redu. Vsakdo je kar hoče. K francoskemu ko-silu spada steklenica slabega vina. Z njim so mnogi začeli obed, kar je samo se stopnjevalno navdušenje.

Blum je moral najprvo v so-sednjem zgradbo, kjer se so se-stali starji bojevni socialisti, da ga pozdravijo. Okrog ene ure popoldne se čuje izpred vhoda silen vik in krik. Potem pa previčijo vse glasnogovor-niki, ki javljajo: Blum! Blum!

To ni več obedenica! Moski se vzpenjajo na stole, žene na mize. Nad glavami morje div-njenih pesti. Strastno, do iz-nemoglosti pojde vsa ta masa internacionalo. Le s težavo na-pravijo reditelji, držeč se za roke, toliko prostora, da se more preriti sloka postava Leo-

povabljeni smo na ljudski

banket, v velikem parku, kjer se vrši vsako leto marseillski sejm. Kosilo bo v izložbenem paviljonu, pod čigar streho je prostora za desettisoč ljudi.

Na sreča piba z morja mistral, ki prinaša hlad, sicer bi se do besedno skuhal. Glasnogovor-

nik na strehi paviljona že celo uro poziva sodruže in sodružce, da se grupirajo po sekcijsih in skupinah prihajajo v dvoranu, da ne bi nastalo nepo-trebo prevrjanje. Toda ni se

rodil, ki bi južnjaške Francoze odvadil prevrjanja ter vi-

ka in krika. Več sto rediteljev z rdečimi trakovi na rokah de-

red pri vhodu. Vstopnicu in banketu so mogli dobiti samo člani stranke za ceno 30 fran-

kov (60 dinarjev). Vsi je niso mogli dobiti. Sto psvk je moralo požreti tajnik vsake sekci-

je, da se grupirajo po sekcijsih in skupinah prihajajo v dvoranu, da ne bi nastalo nepo-

trebo prevrjanje. Toda ni se

rodil, ki bi južnjaške Francoze odvadil prevrjanja ter vi-

ka in krika. Več sto rediteljev z rdečimi trakovi na rokah de-

red pri vhodu. Vstopnicu in banketu so mogli dobiti samo 40.000.

Konvencija je razdeljena v dve strugi. Konservativni nač-

ljaju predsednik unije Homer Martin in T. Frankenstein,

ki je organizacijski direktor v Detroitu. Predstavniki takoz-

vane levicarske struge so Ed Hall, Wyndham Mortimer in Walter Reuther. Prva dva sta podpredsednika unije, zadnji voditelj največjega lokalnega av-

nih delavcev v Detroitu. Predsednik Homer Martin hoče, da

da konvencija več moči centralni upravi, da bo lahko dis-

ciplinirala tiste lokalne in čla-

ne, ki oklicujejo stavke na svojo roko ne glede na pogodbne med unijo in kompanijo, do-

čim levicarski zahtevajo, da se

pusti lokalnim unijam čimveč avtonomije. V levicarski strugi

pripisujejo največ organizato-

rjenih in voditeljskih sposobi-

nosti Walter Reutherju, ki je

socialist.

V Franciji so tekem poslednjih let vsled ekonomike krize odzovili na tisoče Poljakov, Slovencev, Hrvatov in delavcev drugih narodnosti. Mnogo pa jih je še vposlenih v premogovnikih in drugih rudnikih. Med njimi je tudi par tisoč Slovencev. Vsi so se naselili v Francijo po vojni. Meseca avgusta jih je prišlo kakih dve sto na obisk v Slovenijo, kjer so ostali 16 dñi. Na kolodvoru jih je pozdravljala delavska godba in pa zastopniki delavskih organizacij. Vsi v Franciji vposleni slovenski delavci so organizirani v socialistični unijah. Pozdravljeni so bili v Ljubljani samo formalno, kajti vlada je prvotni sprejemni program na podlagi zakona za zaščito države prepovedala.

V pravoslavnih krogih v Srbiji divja še vedno vojna proti konkordatu. Izgleda, da je med pravoslavnimi sovraštvom proti katoliški cerkvi vecje, kot se je prvotno domnevalo.

To sovraštvu sicer ni toliko proti katoličanom v Jugoslaviji (Hrvatom in Slovencem), kot proti Rimu, kajti pravoslavna duhovščina zatrjuje, da ako konkordat potrdi na svojem jesenskem zasedanju tudi jugoslovanski senat, bo imel Italijanski katoliški papež v Jugoslaviji nad cerkevimi rečmi več besede, kakor pa pravoslavna cerkev, četudi je slednja v cevičini. Ta boj ima precej semejnja, pa tudi tragih po sledi. Patriarh pravoslavne cerkve v Jugoslaviji je baje prestari, urnebesni vzklik množice: "Vlado Blumu! Vlado Blumu!" Zoper sledi Internacionala, pa ne-prestari, urnebesni vzklik množice: "Vlado Blumu! Vlado Blumu!"

To ni bilo več samo navdušenje: ljudje so kakor ponoreli, objel jih je pravi delirij, kajti ga pozazimo samo v revolucionah. Kdor ne živi stalno med francoskimi delavstvom in ne pojmi njegovih občutkov, se mu zdi tak prizor ne samo čuden, ampak tudi neprijeten. Kult osebnosti se ni nikoli gojil v Marseillu. Danes je v sredini kongresa vladina, ki pa se ne oziroma na naša pravila. Delavske mase v Franciji imajo svojega ljubljencev in svojega voditelja, ki so ga ustvarili dogodki. In ko so se nasprotniki dvignili, da bi ga vrgli, so se dvigali množice in vse je utonilo v kriku: "Vlado Blumu!"

Mezde so v Jugoslaviji zelo nizke. Nemški listi pišejo, da je živiljeni standard jugoslovenskih delavcev eden najnižjih na svetu. Strokovna komisija za Slovenijo je že pred množimi meseci predlagala, da naj se postavno določi minimalno mezzo ne manj kot 3 dinarje na uro. To je znatno manj kot dolar na dan, dasi stanje v Jugoslaviji mnoge živiljenke potrebuje približno toliko, da bodo zanesljive.

Predsednik HBZ Butković, ki se je nekoliko seznanil z "glavnico", je lahko vesel oblike reklame, kajti ukalil je zanje hrvatske komuniste v Ameriki in druge patriote, ki se v Severni Ameriki bore za osvoboščitev svoje "otacbine". Ako bi bili žandarji v Zagrebu pametni, bi Butkoviću pustili, v Ljubljani ne bo pojasnjeno.

Predsednik Roosevelt slabo pogodil

Leo Prijatelj.

Piknik uspel

Moon Run, Pa. — Piknik konferenčne organizacije JSZ in PM dne 1. avgusta je precej dobro uspel. Prebitib je okrog \$52. Klubo pripreditev pa je nam pokvaril dež, vendar izgube nismo napravili. Na prvi seji je klub sklenil prispevati \$10 "Proletarec" v podporo. — Poročevalec.

VALERIJAN PDMOGYLYN:

"MESTO"

ROMAN

Poslovenil za "Proletarca" TONE SELISKAR

(Nadaljevanje.)

V dveh mesecih je predelal toliko snovi, kolikor jo je zmožen pregneti le nadarjen mlad človek, ki je vse svoje sile pognal v nasok za bodočnost. Ker si je krepil telo v vodi, na solnec in z ritmično tlejanjem, je bil vedno svež in nikdar utrujen. Po nekaj tednih tega že vpeljanega režima, pa si je po jezikovnih urah zaželet počitka. In ko je takoj nekaj časa kolebal med "za" in "proti", je sklenil: Stepan Radčenku dovoljujemo po jezikovnih urah deset minut ležanja! In tako so postali ti trenotki poleganja najveseliši trenotki vsega dneva. To je bilo med sedmo in osmo uro na večer, takrat, ko se bližajo oknu zapeljive, tople roke mraka, ki se spušča z daljnih visočin, ki se vzdiguje iz globin zemlje ter prinaša v sobo mir, da se duša neslišno druži s poljanami vsemirja. Kadarski je potopil pogled v kot sobe, je lahko opazoval, kako se razgubljajo v mraku vse reči in kako se zožujejo stene v goščavi sinje svetlobe. In ko je minulo deset minut te utrjenje zamaknjeno, je naglo poskočil na noge, prizgal električno luč, ki je surov razbil vse sanjske privide. Odprl je knjige. Tišina. Svinčnik naglo bega po papirju.

Ker je bil ves nasičen razumskega napora ničutnik potrebe do ljudi, do teh daljnih znancev, s katerimi se je moral včasih družiti. Življenje vseh teh se mu je zdelo zdaj směšno in primitivno, pač nevredno njegove pozornosti. Četudi se je vsak dan dvigal bolj in bolj po lestvici duhovnosti, vendar je v tej svoji celiči nekako podivil. Ko je speljal svoje življenje v nekakšno mehanično udejstvovanje razuma, je želel isto videti tudi pri drugih in si je domisljal več pameti, kakor bi se je smel dovoliti.

Ob enajstih dopoldne, ob času, ko se nikoli nicesar novega ne obeta, ga je vrglo iz potglobjenosti trkanje na vrata. O sto hudičev, kdo pa se ga drzne nadlegovati v tem posvetenem času? Pismo. Kak nepričakovani gost bi ga ne presenetil tako ko to pismo. Od koga? — Zigmil je z rameni in pretrgal ovoj. Oh, poet Vygorsky! Oni, ki je njegova povest vzel seboj na potovanje! Vzdrhtel je, kakor da se ta trenotek rešuje vsa njegova usoda. Kadarski da se bo ta trenotek končalo vse to njegovo delo. Zajel ga je nenaden pšamen vznemirjenja, da je moral sestti in prečitati pismo, z vročo željo po vrsticah, ki jih je pričakoval. Só že tu! — to so prekrasne povesti, o tem ni dvoma... V tem hipu je prestalo biti pismo zanj zanimivo prav tako, kakor da bi s teh besed že povzel vso njeovo vsebino.

Vrgel ga je na posteljo, ter hodil po sobi iz kota v kot ves nemirek kakor človek, ki se nenadoma znajde v tujem stanovanju. "To so prekrasne povesti brez dvoma..." S temi besedami je prepevala njegova duša in še zdaj je doumel, da je ves ta čas živel le za te povesti, četudi je nanje pozabil, in da je ves ta čas venomer pričakoval tega današnjega pisma. Ko se je unesla prva, pekoča radost, se je zopet lotil pisma. Še enkrat je nehot obstal nad temi vrsticami sredi papirja, ki so se nad vse druge vzdigovale kakor samostojen mozaik, prizgal si je cigareto, malomarno si je podprl glavo in je čital:

— Zadržal sem se celo uro v Simejizi in spomnil sem se, da vam moram pisati. Kaj me je opozorilo na to pisanje? — Zaljubljen par, ki je šel mimo mene! "On" se je pritoževal nad ukrajinizacijo. Ta revež je celo v toplice prinesel svojo bolečino užaljenega ruskega samoljubja. Tako sem zdaj na pošti in tako se morate tudi vi le njemu zahvaliti za to pismo, zakaj nis rad ne pišem. To je največja neumnost, ki so si jo ljudje izmisli. Kadarski vidim napis "Pošta in telegraf" si vedno mislim: Poglej, tu je največji sovražnik človeštva. Niti pojma nimate, kako prijetno je človeku, kadar se zateče daleč proč od vseh znancev v kraj, kjer si vsem nepoznan, kjer lahko postaneš kar hočeš, kjer se zavedaš, da se nihče ne zanima zate! In če zagledate sredi vsega tega prijetnega razpoloženja sredstva, ki te kljub temu lahko zvežejo z onimi, pred katerimi si ubežal — se ti zdi to pravo barbarstvo. Toda meni vsa čast! — To je prvo pismo, četudi sem prešel že ves Kazavk in peščkim zdaj po južni strani Kri-

ma, sam — toda poln življenske radosti! V načrtu imam tudi zapadno obalo. Nisem še utrujen, dolga pot je še pred menoj. Pišem, toda ne o morju in ne o spomenikih. Pišem o mestu. Vaše povesti pa so vse z dežele. To so prekrasne povesti, brez dvoma. Edine napake bi našel le v perspektivi. Prečital sem jih že v vlaku in iz Katerinoslava sem jih postal v obe reviji. Rad bi, da bi se obe istočasno izjavile o njih. Bilo bi neprijetno iznenadjenje za našo kritiko, ki prepeva oguljeno pesem o literarni krizi. Ne znam pisma končati. Tudi pisati ga ne znam. Vygorsky.

Stepan je vstal in se zamislil. Nato je nagle oblekjal srajco ter stekel na ulico. Tu se je šele umiril, da ne bi vzbudil pozornosti. Spustom je spraševal v nekaterih knjigarnah po revijah, pa jih niso imeli. Kako je mogoče, da nimajo revij? Takšna malomarnost! Še v Vladimirske ulici je našel knjigarno, v kateri so prodajali revije. Toda katere? Vse, ki so izšle poslednji mesec! Poželjivo je pregledoval vsebino vseake posamezne in z drhtečo roko je iz kupa časopisov odložil dve številki. Svoje lastno ime, natisnjeno poleg drugih, ga je tako zmedlo, da ni vedel, kaj naj počne z listi. Ko se je le obvladal, je pláčal ter šel iz knjigarnje.

Toda kam? Nikakor ni mogel razbrati svojih želja. Oster plamen vznemirjenja je podlegel sladkemu pokoju. Nikamor se mu ni ljubilo iti, stal je poleg izložbe, ogledoval si je knjige, ne da bi jih prav videl, čutil je le pritisk prstov, ki so oklepali oba zvezka. Potem pa se je naglo obsnil od stekla, pospešil je hojo, gnan od strastne želje poiskati samoten kotiček, ter brati svoje povesti.

V parku, kjer se je nekdaj poigral z otroškimi žogami, je sedel v zatišju, odprl je revijo, natanko si ogledal papir, obrise črk, potem pa je pričel brati počasi, počasi kakor šolarček svojo prvo čitanko. Sprva ni mogel spoznati svojih vrstic, ker so bile natisnjene. Zmedel se je. Bolj in bolj je bil nemiren, čeprav se je končno le našel sam seboj in z onim, kar je bilo njegovega natisnjenega. Cital je ves drhteč od strahu in vznemirjenja. To, kar je ustvaril, je zdaj iz njega rödilo novo bitje, to mu je zdaj pomenilo srečo, to ga je vezalo s samim seboj, to je zbrisalo vsako razdrojenost njegove duše. Postajal je edini in mogočni in to njegovo drhtenje je povzročala njegova lastna veličina.

Dolgo je čital, še dalj časa. Sedel ves pogrenjen v zamotane sanje, ki so se venomer izražale v tem neovržnem dejstvu, da je postal književnik. Da, če je znal napisati te povesti, bo znal še mnogo drugih — in lepih!

Sanje so postajale vse bolj razločne, prehajale so v misli. Zavedal se je, da je bil na dno duše vsele prepričan — čeprav se tega ni nikdar upal na glas priznavati — o prihodu tega trenotka in zdaj se je uveril, da je prav ta njegova trdna vera nevidno vodila njegovo življenje. Ko se ni bil stopil na prvo stopnjo književnosti, takrat, ko je pisal, pa še ni bilo nicaš natisnjene — je že pograbil za literaturo, pričel se je učiti, da postane krepak. Vedno bolj so ga zajemale tajne poti človeške duše, ki več ve, ki daje vidi kakor ubogi razum, ki ponajvečkrat le podpiše, kar je že bilo sklenjenega v srcu, kakor angleški kralj, ki je kralj ne da bi vladal ali vodil. Dvom pa, da bi se lahko vse to kljub vsemu temu le kako še vedno izjavilo, je sprejel kakor senco neke nemogoče grožnje, ki si jo niti predstavljal ni mogel. Toda že misel na to, čeprav razrožena, je bila tako strašna, da jo je odgnal.

Po obedu pa je dognal, da se z današnjim dne pričenja nova doba njegovega življenja. Pričel jo je z dnevnikom. Napisal je v zvezek nekaj nici kaj jasnih vrstic in, kadar piše dnevnik, moraš pod te vrstice napisati datum. Ko pa je pogledal na koledar, je na mah pozabil, kar je napisal — danes je minulo pravkar leto, odkar je v mestu! Kako hitro je minulo! Kako hitro in čudovito je prešlo! Takoj je sklenil praznovati ta dan! Saj je to kar dvojni praznik in odlikoval ga bo z razmišljajem. Čevlje in hlače, ki so na kolenih že precej nabrekle, je še enkrat osnažil, čeprav jih je po dnevnem redu že zjutraj. Zamjenjal je ovratnik, oblekjal suknjic in stopil brez klobuka, kakor po navadi, na ulico.

(Dalej prihodnjih)

DIKTATOR KITAJSKIE

Na gornji sliki je diktator kitajske "republike" general Cjangkajšek in njegova žena. Izstudenala se je v ameriških solah. Cjangkajšek pripada stranki, ki jo je zgradil pokojni dr. Sun Jat Sen, toda od njenega takratnega idealizma je le malo ostalo. Vzle temi si prizadeva obraniti ogromno kitajsko deželo, ki je po številu prebivalcev največ na svetu, strnjeno skupaj in odbiti posebno japonske imperialiste. Upira se jih zares, ampak samo upira. Izgubila je v povojni dobi v korist Japonske že velik kos zemlje.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Joseph Drasler

Point Marion, Pa. — Tony Zupančič je obnovil naročnino in poslal vsoto za 20 izvodov "Majskega Glasa".

Pueblo, Colo. — Charles in Anna Pogorelec sta poslala še 6 naročnin. Pri agitaciji jima je veliko pomagal naš "old timer" Frank Boltezar. Pogorelec je prišel koncem prošlega tedna med slovenske premogarje v Kansasu. Ta teden se vrne v Chicago.

Lisbon, O. — Jacob Bergant je poslal eno naročnino. **Barberton, O.** — Mike Kopach je poslal vsoto za 20 izvodov "Majskega Glasa".

Milwaukee, Wis. — Louis B. Jersey je naročila knjigo "Yerny's Justice". Spisal jo je v slovenščini pokojni Ivan Cancar. V angleščino jo je prevel Louis Adamič. Louise B. Jersey piše, da se ji ta povest "Hlapca Jerneja in njegove pravice" v angleškem prevodu skupaj \$20. Vsoto je poslal John Krebel.

Waukegan, Ill. — Klub št. 45 JSZ priredil piknik v korist "Proletarca" v nedeljo 29. avgusta na Libraryju. Zberejo se ob 7. zjutraj na mojem domu in ob 7:30 se odpeljemo. Mislim, da je to zelo dober način k seznanjevju dela, katerega vršimo v raznih organizacijah.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošiljajo začetniki in drugi agitatorji Proletarca, so števe na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošilje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

IX. IZKAZ

Chas. Pogorelec na agitaciji po zapadu

Anton Zornik, Herminie, Pa.	54
Anton Jankovich, Cleveland, O.	21
Bartol Yerant, W. Aliquippa, Pa.	18
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	10
Anton Udvach, Oglesby, Ill.	6
Frances Zakišek, N. Chicago, Ill.	6
Rudolph Fradel, Yukon, Pa.	5
Mike Jerala, Moon Run, Pa.	4
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	4
Frank Bizjak, Chicago, Ill.	4
Anton Orozen, Sugarite, N. Mex.	3
Christina Turpin, Cicero, Ill.	3
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	3
John Gorski Sr., Springfield, Ill.	3
John Krebel, Cleveland, O.	3
Anton Shular, Arma, Kans.	2
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	2
Jacob Bergant, Lishon O.	2
Jacob Pavčič, Strabane, Pa.	2
Vincent Pugelj, West Allis, Wis.	2
Joe Korsic, Detroit, Mich.	2
Anton Tomšič, Oakland, Calif.	1
John Tancek, Girard, Ohio	1

Sklad je poslal 1 naročnino. Zadnjič, ko je bil v našem uradu, je dejal, da upa na povečanje aktivnosti tudi v Springfieldu in okoliških naselbinah, posebno če bo soc. stranka postala živahnješa. — Klub št. 47 je prispeval \$8 v podporo "Proletarca". Ta vsota je iz prebitka brez klobuka, kakor po navadi, na ulico. Poslal jo je tajnik kluba Joseph Ovca.

Naročnin so poslali: Jacob Pavčič, Strabane, Pa.; 1; Joseph Snoy, Bridgeport, O.; Bartol Yerant, W. Aliquippa,

RAZNOTEOSTI

Bridgeport, O. — Seja klub št. 11 JSZ v nedeljo 15. avgusta je bila dobro obiskana. Razpravljali smo med drugim, kako podpreti "Proletarca", in sklenili, da priredimo zabavo v ta namen v soboto 25. septembra. Uro po tem sklepku pa smo izvedeli, da bo imelo istega dne prireditve društvo št. 54 SNPJ v Bartonu. Ker spada k Prosvetni matici in k federaciji SNPJ, in ker so naši somišljeniki v tem društvu zmeraj radi prihajali na prireditve našega kluba, zato smo veselico v korist "Proletarca" prestavili na soboto 30. oktobra. Večina članov je že zelela, da spet enkrat najamemo Tony Strausovo gôdro, katera bo igrala tudi na Glencoe.

Nedavno sem poročal, da je s. Joseph Skoff kupil farmo. Koncem tega meseca se preselil načinjo. Voščimo mu ponovno obilo sreče.

Tukajšnja naša (Društvena) dvorana dobi dovoljenje za točenje piva in vina. Morda bo potem več družabnega življaja med nami. — Jos. Snoy.

Upanje, ki se uresniči

Strabane, Pa. — Upam, da nas bo na konferenci klubov JSZ in društva Prosvetne matice v nedeljo 29. avgusta na Library precejšnje število. Sledimo se v Slovenskem izobraževalnem domu ob 10. dop.

Konference klubov JSZ in društva PM so edina zborovanja te vrste med ameriškimi Slovenci. Omogočajo sodelovanje v skupni organizaciji vsem naprednim elementom. Ves čas posvetimo na njih aktivnostim na kulturnem, političnem in unijskem polju. Če katera ustanova zasluži, da se delavci udeležujejo njenih zborovanj, tedaj je tega naša konferenčna organizacija prav gotovo vredna. Ta skupna zborovanja, ki jih obdržavamo od časa do časa, so šla že skozi nebroj preizkušenj. Kriza je ogrožala obstoj konferenčne organizacije, oziroma njenega delovanja. Ogrožana je bila tudi od gotovih elementov, ki so bili aktivni pri razbijanju vsega, kar po njihovem mnenju ni bilo dovolj radikalno.

Vsled preudarnosti in vztrajnosti onih, ki ta naša zborovanja vedno posečajo, in ki značajo cenitost potrebnosti organizacije, smo se obdržali in bomo nadaljevali s tem delom naprej.

Era najvažnejših točk na zborovanju v Slovenskem izobraževalnem domu na Libraryju prihodno nedeljo bo, kako storiti čim več v korist naših publikacij, v prvi vrsti "Proletarca", da ne pride v opasnost za obstoj. Dolžnost naših klubov do njihovega glasila je bila označena na prošlem zboru s posebno izjavjo, ki jo je treba upoštevati, da ne pridemo v zastoj.

Pridite na Library v čim večjem številu.

John Terčelj, organizator.

Pozdrav naročnikom Proletarca in posebno še mojemu prijatelju FRED ZALAZNIKU v Lake Villa, Illinois.

JOSEPH ELLIS.

NAŠE PRIREDBE

Konferenca klubov JSZ in društva Prosvetne matice v nedeljo 29. avgusta, LIBRARY, PA.

Klub št. 45 JSZ v Waukeganu-North Chicagu prirediti piknik v korist "Proletarca" v nedeljo 29. avgusta na Stanovnikovi farmi.

V nedeljo 29. avgusta pik

• KRITIKUJOČA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE •

Ostritev frakcijskih bojev v socialistični stranki

Do nominacijske konvencije leta 1936 je bila socialistična stranka razdeljena v dve strugi: militantno in staro gardo. Ti, ki so hoteli enotno stranko, so sicer skušali pripraviti ti dve med seboj bojujoči se strugi v sporazum za skupno delo, a napor se jim ni posrečil, ker se je stara garda odločila za izstop, militanti pa za njeno izključitev, če ne bi sama odstopila.

Zdaj so v socialistični stranki tri struge namesto prejšnjih dveh. Ena se imenuje "Appeal Group". To so trockijevci. Svoje glasilo "Socialist Appeal" so obnovili. Druga je "Clarity Group". To skupino ali frakcijo tvorijo bivši militanti, ki hčajo ohraniti svoj radikalizem, toda so proti trockijevcem in nečojo, da bi oni dobili kontrolo nad stranko. Tretja je Thomasova-Altmanova struga. Obe prvi dve jo imenujeta "right wing" (desno krilo) in trockijevci smatrajo tudi "Clarity Group" več ali manj za desničarje.

Najhujši boj med temi tremi strugami je v New Yorku. Nenome skoro dan, da ne bi prejeli cirkularnega pisma, v katerem zagovarja ena ali druga svoje stališče in kritizira ostali dve.

Mnogo trockijevcev je bilo v New Yorku nedavno izključenih iz stranke. Toda ne vsi. Morda odstopijo ostali sami, kar ni verjetno. Boj se bo torej nadaljeval. Trockijevci so v resnici komunisti in trdijo, da je Stalin izdal rusko revolucionjo in komunizem. Zato snujejo četrto internacionalo. Njihov vodja je Trocki.

Vodstvo soc. stranke v New Yorku imata njen tajnik Altman in Norman Thomas. Obe nasprotni strugi očitata Thomasu, da ni prav, ker je član frakcije, namesto da bi stal nad njimi in deloval za enotnost. Thomas odgovarja, da je za enotnost vzhod razlikam v mišljenju, je pa proti takim organiziranim strugam, ki smatrajo soc. stranko za polje; po katerem orjejo v doseg svojih frakcijskih menenjem namesto za jačanje stranke.

Spor v New Yorku je poosten tudi zaradi vprašanja županskih volitev. Thomasova-Altmanova večina je pripravljena kandidata soc. stranke za župana umakniti, če ji bo mogoče dosegči sporazum z ameriško delavsko stranko, katere županski kandidat je sedanji župan LaGuardia.

Kandidat tammanitov (reakcionarne demokratske politične mašine v New Yorku) je senator Copeland. Njega podpirajo trustjani, korupcionisti vseh vrst in pristaši fašizma. Komunisti so za LaGuardia. Enako bivša stara garda, ki je zdaj aktivna v ameriški delavski stranke. Trockijevci in "Clarity Group" zahtevajo, da se soc. stranka udeleži volitev s svojimi kandidati in na svoji listi. Thomas, Altman in večina delegatov v okrajnem odboru pa je za skupno akcijo, torej za skupno listo kandidatov proti navalu reakcije. LaGuardia kandidira tudi na republikanski listi. Stari gardi to ni všeč in socialistom še manj. Ampak LaGuardiju je za izvolitev, pa naj pridejo glasovi od kjer že hočejo. Ako se socialisti udeležejo volitev samostojno, bo njihov županski kandidat moral voditi kampanjo ne samo proti kandidatu tammanitov, ampak tudi proti kandidatom delavske stranke. Thomas, ki je nominiran za županskega kandidata, bi se kandidaturi rad odpovedal zaradi delavske stranke, s katero bi rajše sodeloval, kot pa se zapletel z njo v boj. Tudi ako pri kandidaturi ostane, ni pričakovati, da dobi več kot kakih 20,000 do 30,000 glasov. Toliko mu jih namreč prerokuje "New York Times". Volilni boj v New Yorku se razvija v enakem pravcu, kakor so se prošle predsedniške volitve. Na eni strani reakcija z Landonom, na drugi Roosevelt v njegovi progresivci. V New Yorku na eni strani tammanitska mašina in vsa reakcija, na drugi progresivec in sovražnik nacijev LaGuardia.

"Socialist Call" piše v uredniškem članku, da županske volitve niso temeljni vzrok spora v socialistični stranki, pač pa tisti, ki se vanjo pristopili ne da bi hoteli postati socialisti in zvesti strankinem programu, pač pa zato, da v njih delujejo za svojo strugo. Vzrok, kot trdi strankino glasilo "Socialist Call" so torej trockijevci.

Mi smo proti izključevanjem, če so pogoji za skupno delo vzhod razlikam v mišljenjih, zato tudi nismo odobravali taktike za potisnjene stare garde iz stranke. Kar se tiče trockijevcev, je vodstvo napravilo zmoto takrat, ko jih je sprejelo vanjo. Pridobili so si v njih vpliv, mnogo stranknih postojank je pod njihovim vodstvom in te pošiljajo proteste in rezolucije proti sklepom strankine eksekutive ter njenemu delu.

V Zed. državah je stranka s socialističnim programom zgodovinska nujnost in bo gotovo zgrajena. Dali bo zgrajena s sodelovanjem sedanje ameriške socialistične stranke, ali brez nje, odvisno, kako konča sedanje frakcijski boj. Taka kot je zdaj ne bo mogla uspevati, kajti svoje energije troši na znotraj namesto pri delu, med maso.

O našem pikniku v forest preserve

Chicago, Ill. — Klub št. 1 je prošlo nedeljo priredil izlet v forest preserve. Priprave žanji je precej pokvarilo vreme, da si je bilo v nedeljo lepo in jasno, toda ne dovolj vroče za take piknike. Vsega skupaj je prišlo kakih 150 ljudi. Bilo bi jih več, ako bi imeli na razpolago.

lago za prevoz gostov izpred SDC avte ali pa bus. Regularni avtobusov, ki vozijo z naše bližine v Willow Springs, pa se še nismo privadili, ker ustavijo zmerom kje drugje kot pa tam, kjer jih čakamo. Na pikniku smo se zabavali zelo vzhodnemu vremenu. Vsem, ki so pomagali, priznanje in zahvala. — P. O.

ZA ZAPADNO PENNSYLVANIJO

Društvo Prosvetne matice in klubi JSZ v zapadni Pensylvaniji, posljite zastopnike na konferenco, ki se bo vršila v nedeljo 29. avgusta v Slovenskem izobraževalnem domu,

Library, Pa.

Zborovanje se prične ob 10. dopoldne. Vse pridružene organizacije so bile pred tedni pisme povabljeni, da izvolijo zastopnike.

SKUPINA LETALCEV KITAJSKE ZRACNE FLOTE

American Chinese flyers with central army in Orient

Amerikanec Allan D. Grenwood v Oregonu je bil leta 1932 poleg več drugih ameriških letalcev od kitajske vlade najet, da vežba mlade Kitajce za vojno službo v aeroplanih. Do omenjenga leta Kitajska sploh ni imela aeroplana. Zdaj jih ima že kakih 500, večino s Ameriškega izdelka. Japonci imajo nad tisoč vojnih

aeroplakov 1. vrste. Ampak Kitajska jim prizadeva velič svoji inferiornosti v armadi in vojnem letalstvu veliko udarcev. Na sliki na vrhu je skupina kitajskih letalcev, ki so se za vojne polete vežbali v Zed. državah. Vsi, razen dveh, so zdaj na Kitajskem v akciji proti Japonski.

Klic naprednim delavcem v La Sallu

La Salle, Ill. — Iz poročil v Proletarju je razvidno, da so mnogi agitatorji in klubni predstavniki aktivni za stranko in našo zvezodo. Njim vse prizanje.

Zal, da se v naši naselbini s takimi rečmi ne moremo pojaviti. Pri klubu št. 4 opažam, da skozi prošlih par mesecev ni prave aktivnosti, to je, ne toliko, kakor bi jih lahko bilo. Seje so slabo obiskane. V splošnem je vse preveč mladostni, kar nam ne dela časti, skočimo pa klubu in organizaciji v celoti. Tako trpi tudi naša načelna stran, kajti če ni gibanja, ki se bi borilo za delavska načela, so brez veljave. Zato apeliram na sodruge in sodružice, da se udeležujejo sej klubu, ki se vrše vsak tretji petek v mesecu ob 7:30 zvečer pri s. Joe udeležujemo sej in pomagamo

Novaku. Apeliram na vas, pride vti na prihodnjo sejo 17. septembra in privedete s sabo prijatelje in znance, da se seznanite z našimi nalogami in pristopijo v naše vrste.

Jako težavno je za tajnika obiskovati člane in jih urigitati na poravnjanje članarine. Hoditi od hiše do hiše vzame časa. Če pa bi mi vsi prihajali redno na sejo, bi tajnik lahko na ta način pridobil čas porabil za druge naloge klubu. Torej apeliram na vse, da uvedemo več sodelovanja drug z drugim.

Člani delavske bojne organizacije imajo mnogo dolžnosti. Ena izmed teh je delovati za jačanje našega gibanja s tem, da mu pridobivamo novih somišljenikov in aktivnih delavcev; dalje, da člani redno plačujemo članarinino, se omenjam.

John Strell, tajnik kluba št. 4 JSZ.

pri vsaki stvari, ki jo organizacija skupno podvzame. Torej to so temeljne dolžnosti vsakega člana in ne samo tajnika klubu.

Ko že pišem, naj še opozorim poročevalca v Proletarju v št. 1561, da ni točno poročal. On pravi, da je Slovenski dom v La Sallu brez dolga. V resnici ga ima še \$7,500. Vrh tega so delnice, ki jih imajo delničarji, tudi obveznost, torej dolg. Točno poročanje o vsem je na mestu in radi tega to menjam.

John Strell, tajnik kluba št. 4 JSZ.

Volilna kampanja v Clevelandu

Dne 28. septembra bodo v Clevelandu primarne volitve za župana in koncilmane v mestno zbornico. Lokalna socialistična stranka je nominirala za svojega županskega kandidata s. Robert Dullea, in v mestno zbornico za koncilmana v 23. wardi s. Louis Zorkota, v 32. wardi pa Edward Simsona. V teh dveh okrajih živi največ Slovencev, ki bodo imeli s tem priliko glasovati za delavce kandidate. Kako potrebno je delavci kar se tiče gostoljubnosti vse preskrbljeno. Nedvomno bo na dnevnem redu mnogo važnih zadov in na mestu bo, če bomo kaj storili tudi za delavstvo v Španiji, ki se bori proti fašizmu. Naselbina Library je v tem oziru že pokazala, kaj misli, kajti v pomoč Španskim borecm proti fašizmu je znatno prispevala. Tudi uspešen soc. klub je imela in nadejam se, da ga spet obnovimo. — Lorenz Kavčič.

V pojasnilo in drugo za pripravo konference

Waukegan, Ill. — Na seji kluba št. 45 JSZ dne 18. avgusta smo razpravljali kdaj se naj vrši prihodnja konferenca društva Prosvetne matice in klubov JSZ. Zaključili smo, da se naj to zborovanje vrši 30. oktobra (Op. u. — 30. oktobra v soboto). Klub št. 45 in odbor Konference priporočamo, da naj zborovanje rajše aranžirajo na nedeljo.)

Bilo je tudi sklenjeno, da se naj zaradi spreda na pokonferenci prireditvi posvetujemo s klubom št. 1. Imel bo dramsko prireditvi v nedeljo 17. oktobra. Mogoče bi jo lahko ponovil na tej prireditvi s večjim uspehom.

Tajnica Konference je Kri-

vati, kako potrebno je podpisati tak list, zato se nadejam, da pride na to zabavo v obilnem številu. S. J. Mahnich bo skrbel, da ne bo zmanjkovalo po indijanskem pripravljenem pečenke, in njegovih asistentov pa, da bo tudi pečenega krompirja in koruze v izobilju. S. Ana Mahnich bo pomagala in paziла, da njen John ne bo počival pri svojem delu za pogostitev udeležencev. S. John Zakovšek je bil žal, ker se ni peljal na zadnji klubov piknik dne 20. junija že s prvim truckom. Zdaj se bo gotovo potrudil, da se tega, ki ga bomo imeli zadnjo nedeljo ta mesec, med primi udeleženci. Prvi truck odpelje ob 10. in drugi ob 1. oba izpred SND. Kdor se pelje na piknik s svojim avtom in ne ve za prostor, naj vpraša za navodilo v SND. To velja posebno na redni seji kluba št. 1 JSZ v petek 27. avgusta. Člane in članice vabimo, da pridejo na to sejo v obilnem številu. Čeli bomo tudi poročila o raznih aktivnostih kluba, o izidu proglašenja zleta v forest preserve, o pripravah za priredbe v novi sezoni itd.

Pridite vti, ki utegnete. — P. O.

stina Podjavovšek, 416 West Mineral St., Milwaukee. Tajnik klubu št. 45 JSZ v Waukeganu je Jack Mesec, 1037 Adams St., No. Chicago, Illinois.

Chas. Pogorelec bo poročal na prihodnji seji kluba št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Chas. Pogorelec je na svojem "medenem potovanju" obiskal veliko naselbino v državah Colorado, New Mexico, Kansas in morda še kje drugje. Zabavo je združil z agitacijo, posečal seje, šril "Proletarca", govoril za J. S. Z. in Prosvetno matico ter odgovarjal na nešteta vprašanja. O svojih vtiših bo poročal na redni seji kluba št. 1 JSZ v petek 27. avgusta. Člane in članice vabimo, da pridejo na to sejo v obilnem številu. Čeli bomo tudi poročila o raznih aktivnostih kluba, o izidu proglašenja zleta v forest preserve, o pripravah za priredbe v novi sezoni itd.

Pridite vti, ki utegnete. — P. O.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledenjem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih kulturnih druževin:

AVGUST

LIBRARY, PA. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 29. avgusta priredita v Izobraževalnem domu.

NEWBURGH, O. — Piknik klubu št. 28 JSZ v nedeljo 29. avgusta pri Zornu.

WAUKEGAN, ILL. — Piknik klubu v korist "Proletarca" v nedeljo 29. avgusta na Stanovnikovi farmi.

SEPTEMBER

LATROBE, PA. — Prireditve v korist "Proletarca" in soc. kluba v soboto 11. septembra.

CHICAGO, ILL. — Dramska prireditve klubu št. 1 JSZ v nedeljo 12. sept. v korist "Proletarca" pri Stezinarju v Willow Springsu.

OKTOBER

STRABANE, PA. — Prireditve klubu št. 118 JSZ v soboto 16. oktobra v korist "Proletarca".

CHICAGO, ILL. — Dramska prireditve klubu št. 1 JSZ v nedeljo 17. oktobra.

BRIDGEPORT, O. — Veselica v korist "Proletarca" v soboto 30. oktobra v društveni dvorani.

NOVEMBER

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 28. novembra sprevoga soc. pesvaka zboru "Sava" v dvorani ČSPS.

DECEMBER

CHICAGO, ILL. — Dne 31. decembra Silvestrov zabava kluba št. 1 JSZ v dvorani SNPJ.

1938.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 13. februarja dramska predstava.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 10. aprila koncert "Save".

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 1. maja pravljico.

(Tajnike klubov in kulturne odseke klubov ter tajnike konferenca pozivamo, da nam sporočate vse svoje prireditve za vratitev v to koleno in da nam pošljete popravke, ako so podatki o prireditbah napačno zabeleženi.)

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNICK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00.
pol leta \$3.00.

Ustanavljate nova društva. Deset članov (ie) je treba za novo društvo. Naslov za list je tajanstvo je.

2657 S. Lawndale Ave.<br

IVAN VUK:

Vdeželi slastnih pyrogov in vročih blynov

Odlomek iz spominov na maselnico v Rusiji

Vso zimo, ko sem bil z drugimi vojnim vježbniki v večji kmečki vasi, — ali kakor Rusi pravijo vasi, v kateri je cerkev in župnija, v selu Sudogdi, v Vladimirskega guberniji, — je skripal sneg kakor skripljejo od vaškega čevljarja novi čevlji, ki jih obuje prvič kmečki dekle, odhajajoč v cerkev k maši. Zrak je bil čist, prozoren kakor kristal. Nebo sinjemodro-azurno, a sonce je bilo na modrikastem, visokem nebnu kakor nekakšna električna larnica, ki je svetila, a ni grena. Termometer je kazal vedno 15, 18 in celo 22 stopinj Reamurja, vendar se ta mraz prav nič ni ečil. Bil je suh mraz, ki ne grize v obraz kakor ljubljanski, čeprav samo nekaj pod ničlo, in prepojen z vlagom ves občutljiv. Prijetno je v takem suhem zraku hoditi po vaških cestah in mestnih ulicah, čeprav je 22 stopinj pod ničlo. Zdaj se je Marija Mihajlovna nasmejala:

"Pustni", je ponovila. "Kaj je to pustni? Pustoj, kaj? Ali je v Evropi pri vaši maselnici nustaja?"

"Zdaj, ko je vojna, najbrže prav pustnja", sem rekel. "Po našem se nameč karneval, maselnici pravi Pust. V glasu je res, kakor po vašem "pustoj — pusti", pa ni pustoj — pusti. Zakaj se pravi tako ne-vem. V debelem in učenem "leksiku", ki vse nevednim razlagata, je zapisano:

"Pust je čas, ko se je največ mesec ter prireja največ plesov, zabav in bujnih veselic."

Če sem prav raztolmačil, ne vem. Smejala se je, in ponavljala: "Pustoj vtornik, pustoj vtornik", da sem naposled posili, da so morda te naše veselice, zabave, plesi itd., res pustete.

"Vidite, Ivan Francevič", je rekla Marija Mihajlovna, "mi pravimo maselnica, ker je to nekak "praznik sirovega masla, smetane, razposajenosti". Maselnica ni pri nas "Pustoj vtornik", temveč torej sirovega masla, znamenitih pyrogov vseh vrst, vročih blynov s smetano in sirovim maslom, okusnega kisela (pijača iz ovsene moke, podobna piščaci, ki ji pravimo pri nas "pikolo"), bogatega mleka in šegetave vodke. Brez tega ni maselnice."

To kar vi, Ivan Francevič, se je nasmejala, da so beli zobiči z svežih ustnic blesteli. "Uživam krasen dan."

Pogledala mi je pri tem naravnost v oči, kakor znajo to ruska kmečka dekleta in reka:

"Čez mesec dni bo maselnica. Po vašem "karneval", da? — Dobe vročih blynov s smetano in sirovim maslom, da? ... Pri vas, v Evropi, kakor sem slišala, doba... no... s prsti je tleskala... "kako se že pravi, no, po poljski 'ponjek'..."

"Mi pravimo 'krapi'", sem jji pomagal.

"Da, vidite, krapi, krapi", je ponovila z ruskim naglasom, v katerem je bil "a" zelo širok, da sem se moral nasmejati. "Veste kaj, Ivan Francevič? ... Na maslenico se popeljete z nami na saneh, da? Vozili se bomo s trojko, da?"

Naglas njenege vabilo, in smeh v očeh je bil tak, da sem pristjal, četudi bi morda druge ne bil razpoložen.

Ruska maselnica traja veden. V marcu mesecu je sneg že mkehješi, ne skriplje več takoj kakor v decembri in januarju. Sonce že ni več samo mrzla žarnica, temveč je v nji že nekoliko zakurjeno, da se čuti tudi na licih, ko se ga žarki dotaknejo.

In tedaj mi je nekega dne Marija Mihajlovna rekla: "Maslenica je, Ivan Francevič. Veste, kar ste objubili?" Ni čakala odgovora temveč je s svojo rusko ščebetavostjo pristavila:

"Zapregli bomo trojko. Vi, moj brat Kolja in jaz. Brat Fjodor pa bo kočičaž. On se na to najbolje razume."

"Kje pa se bomo vozili?"

"Kaj še niste videli maselnice? Trojke, dvovprežne in enovprežne sani? Kako dirajo na maselnico vsak dan po cesti in je vse veselo in zabavno? ... Kako dolgo pa ste že v Rusiji?"

"Tri leta."

"O, Ivan Francevič," se je začudila in odprla široko oči. "In naše maselnice se niste videli?"

"Nisem", sem zmajal z rameni. "V taboriščih vojnih vjetnikov ni maselnice."

"Da, da", je naglo pritrnila

Združena kampanja v 23. wardi

Cleveland, O. — Skupni odbor socialistov, komunistov in progresivev naznanja javnosti veselo vest, da so zapreke, ki so pri nas ovirale enotnost delavcev v prošlosti, odstranjene; zedinili smo se na celi črti, da bomo v 23. wardi podpirali v volilni kampanji gmotno in agitirali samo za enega kandidata v mestno zbornico, in to je LOUIS ZORKO, ki ga je nominirala soc. stranka. On je znan vsem, ki so več ali manj aktivni v delavskih organizacijah vseh vrst. Naprednemu cleveleanskemu delavstvu ga v sledi tega sploh ni treba predstavljati, ker ga dobro pozna in ceni.

Za trenotek nato je zopet začela:

"Veste, Ivan Francevič, vedeni se vozimo pri nas na saneh, dirkamo takoreč, ali višek veselja in zabave in dirkanja pa je na samo maselnico. No, po vašemu..."

Za trenotek je študirala in me gledala.

Pomagat sem ji:

"Na sam pustni terek."

"Terek", je ponovila v nekaj začetjuje, je bilo v tem glasu. "Terek? Tudi pri vas je na maselnico, zadnji dan maselnice terek, kakor pri nas?"

"Tudi", sem rekel in na ustnice mi je silil smeh. "Pustni terek mu pravimo."

Zdaj se je Marija Mihajlovna nasmejala:

"Pustni", je ponovila. "Kaj je to pustni? Pustoj, kaj? Ali je v Evropi pri vaši maselnici nustaja?"

"Zdaj, ko je vojna, najbrže prav pustnja", sem rekel. "Po našem se nameč karneval, maselnici pravi Pust. V glasu je res, kakor po vašem "pustoj — pusti", pa ni pustoj — pusti. Zakaj se pravi tako ne-vem. V debelem in učenem "leksiku", ki vse nevednim razlagata, je zapisano:

"Pust je čas, ko se je največ mesec ter prireja največ plesov, zabav in bujnih veselic."

Če sem prav raztolmačil, ne vem. Smejala se je, in ponavljala: "Pustoj vtornik, pustoj vtornik", da sem naposled posili, da so morda te naše veselice, zabave, plesi itd., res pustete.

"Vidite, Ivan Francevič", je rekla Marija Mihajlovna, "mi pravimo maselnica, ker je to nekak "praznik sirovega masla, smetane, razposajenosti".

Maselnica ni pri nas "Pustoj vtornik", temveč torej sirovega masla, znamenitih pyrogov vseh vrst, vročih blynov s smetano in sirovim maslom, okusnega kisela (pijača iz ovsene moke, podobna piščaci, ki ji pravimo pri nas "pikolo"), bogatega mleka in šegetave vodke. Brez tega ni maselnice."

Za to besedo sva se z Marijo Mihajlovno priprala vse do večera, dokler ni naposled rekla:

"Dobro, Ivan Francevič! Na maselnico boste vse to videli. Da?"

*

Zejutraj v terek, na sam zadnji dan maselnice je prisel k meni brat Marija Mihajlovna, Fjodor Mihajlovič.

"Ivan Francevič, zdravstvujte", je rekel. "Dogovorno z Marusjo, Marijo Mihajlovno, pride opoldan na blyni. Pridelal:

"Dobro, Ivan Francevič! Na maselnico boste vse to videli. Da?"

*

Zejutraj v terek, na sam zadnji dan maselnice je prisel k meni brat Marija Mihajlovna, Fjodor Mihajlovič.

"Ivan Francevič, zdravstvujte", je rekel. "Dogovorno z Marusjo, Marijo Mihajlovno, pride opoldan na blyni. Pridelal:

"No, dobro... Zapregli bomo trojko. Čvrsti, iskri konji bodo zapreženi. Vi, Marusja, Kolja in jaz bomo dirkali po vsemi. Prekosili bomo vse, zakaj naši konji so najboljši. Mnogo dirkačev bo v videli boste, kakor bo veselo. Sani bodo drake kakor blisk. Uraaa... to bodo drake... Torej, Ivan Francevič, točno k obedu, na blyni."

Popravil je kosmato kapo in odšel.

(Dalje prihodnjič.)

**LISTNICA
UREDNIŠTVA**

Nekateri dopisi so za to številko dospeli v pondeljek, ko je bil list že napolnjen, zato smo jih morali skrajšati. Prejeli smo prošli pondeljek tudi še par oglaševalnih dopisov za konferenco v Libraryju, toda ker jih je nekaj dospelo že prej in so bili v tiskarni že postavljeni, ostalih nismo porabili.

Na svidejne v nedeljo!

F. S. Tauchar.

Ali vi kdaj porabite priliko med znanci in prijatelji, da bi jih pridobili za naročnike "Proletarca"?

NACIJSKI PILOT ZBIT NA TLA

"Španski fašisti zmagujejo", se glase poroča. Bilo bi čudno, ako ne bi zmagovali, kajti pomaga jim italijanska armada (kakih 40 do 60 tisoč mož) in Hitlerjevi aeroplani z nemškimi letalci. Na sliki je nemški pilot, ki je bil v napadu na Madrid s svojim letalom od lojalistov zbit na tla in se nevarno poškodoval. Lojalisti so ga poslali v bolnišnico za vojne vjetnike. Mussolini je nedavno posolid španskim fašistom tudi nekaj svojih vojnih ladij in italijanske mornarje, ki torpedirajo španske, ruske in druge parnike, če jih sumijo, da vozijo tovor v pristanišča lojalistične Španije.

Moralna propast sedanje uredbe očividna v ropih in osvojevalnih vojnah

(Nadaljevanje s 1. strani.)

lo, da se je kuga nepoštenja in ropanja širila na dolgo in široko.

Propast lige narodov

V Evropi se je ta kuga širila bolj na politično toršče. Dežele, ki so se zaobljubile varovati ssofnevni mir in braniti napadne dežele združeno v ligu narodov, niso v uru prve težke preizkušnje storile ničesar izdatnega. Japonski so pustile vpad v Mandžurijo in Italiji enako roparsko vojno v Etiopijo. Obenamdeni deželi sta bili članici lige, prva neposredno pod okrejilom Kitajske, druga direktno. A liga jima ni prišla na pomoč, pač pa pustila tolajevam, da so izvršili svoj ropon. Liga je obljubila kaznovati kraljice miru vseporosod. A v praktiki je dopustila, da so vojni zdražbarji njo kaznovali in jo zrušili v brezmočno telo.

Se več propasti morale

Italija pod fašizmom je zavrgla načelo mednarodne so-

odgovornosti in le pojavila, da se neglede na posledice. Nemčija je zavrgla pod Hitlerjem ne samo vse prejšnje svoje pogodbe z drugimi deželami, nego strgal tudi tiste, ki jih je sklenil Hitler sam. Pogodbe ji niso zdaj niti krpa papirja in v mednarodnih odnosih ne pozna nobene časti, ampak samo aragonco.

Ako bi katera država počela v devetnajstem stoletju z židi to, kar počne z njimi Nemčija v dvajsetem stoletju, bi vstala proti njej ves svet in jo s svojo moralno silo primorala k pameti. Danes se ji nič ne zgodi. Moralen padec svetovne javnosti je popoln, piše Moren, kako je dovoljno priznan časnik.

Sovjetska Unija je dala načelo v svojih mejah jezikovno svobodo, da se kulturno razvijajo vsaki v svojem jeziku, ki so pošljali na njegovo mesto tuje, ponavječ inozemce. Kako živo se tu pogrešajo načela manjšinskih kongresov, kjer so Nemci najmočnejše zastopani?

List zaključuje:

"Usoda manjšine je žalostna, najbolj žalostna tam, kjer jo krotijo narodni prepantemeli ali pa odpadniki. Kljub temu imajo narodne manjšine mirno vest, saj se borijo za pravico, da so izrinili slovenski materni jezik iz ljudske sole, te najvažnejše kulturne njive vsakega naroda. Za to veliko nalogu ni še zadostno pripravljen, zato je njegova borba proti reakciji silovito težka in združena z žrtvami za delavstvo na vseh koncih in krajinah.

Problem, ki v kapitalistični družbi ne more biti rešen

(Nadaljevanje s 1. strani.)

druge, celo v Italiji, kjer se je nekaj časa postopalo z Nemci enako surovo kakor s primorskimi Slovenci. Sovjetska Unija je dala načelo v svojih mejah jezikovno svobodo, da se kulturno razvijajo vsaki v svojem jeziku, ki so pošljali na njegovo mesto tuje, ponavječ inozemce. Kako živo se tu pogrešajo načela manjšinskih kongresov, kjer so Nemci najmočnejše zastopani?"

Sodruži in vsi drugi delavci, vabljeni ste, da se udeležite zleta. S tem nam boste dali gmotno podporo, spodbudo za nadaljnjo delo, in ob enem se boste prijetno zaba-

vali v veseli družbi. Torej v nedeljo 29. avgusta pop. vsi na Zornovo farmo!

Vabi odbor kluba št. 28 JSZ.

Proletar je list, ki je vreden da ga čitate.

BOOKS BOOKS

We are asking all loyal readers of PROLETAR to order your books from our bookshop and also, to solicit orders from among your friends.

Use the following coupon in sending in your order:

PROLETAREC	☐ Law of Biogenesis, by J. Howard Moore, 60c.
2301 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.	☐ Life and Death, by Dr. E. Teichmann, 60c.
	☐ Laughing in the Jungle, by Louis Adamic, \$2.50.
	☐ Money Changers, by Upton Sinclair, \$1.25.
	☐ Mammonart, by Upton Sinclair, \$2.00.
	☐ Mountain City, by Upton Sinclair, \$2.00.
	☐ Oil, by Upton Sinclair, \$2.00.
	☐ Physician in the House, by J. H. Greer, M. D., \$1.50.
	☐ Republic of Plato, \$1.50.
	☐ Roberto Rules of Order, \$1.50.
	☐ Roman Holiday, by Upton Sinclair, \$2.00.
	☐ Science and Revolution, by Ernest Utterman, 60c.
	☐ Drugless Health, by Joseph H. Greer, M. D., 75c.
	☐ Dynamite, by Louis Adamic. The story of class violence in America, \$2.00.
	☐ End of the World, by Dr. M. Wilhelm Boelsche, 60c.
	☐ Evolution of Property, 50c.
	<input

NO. 1563.

Published weekly at 2301 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL., August 25, 1937.

VOL. XXXI

AT SOUTH CHICAGO

Workers at Republic Steel plant determined to get union contract

What part are women taking in the South Chicago steel strike? First, we opened our kitchen. We looked around and found a suitable place located several blocks from the picket lines. It was known as "Sam's Place" being a place of business some time ago. My sister was appointed to locate a place and after a thorough search located this spot which was certainly made to order for our purpose—furnished with very large stove with two ovens and so with the addition of a few kitchen utensils we started our soup kitchen.

Our next problem was the food supply. We organized the women and went around to the merchants in the neighborhood ending up with over one hundred pounds of bread, coffee, sugar, milk, and sausages to start with. The first day we opened the kitchen, I cooked over two hundred gallons of coffee. This was just a start for food must be served every three hours to feed our pickets, so we went talking to different groups of women. The response was slow, for some women never took part in any strike and had to be coaxed. This certainly was a task with our limited help and with all of the other duties which we had to do, but we fought hard and today we do not only have our own Auxiliary but many other lodges and Auxiliaries are with us. They are all active workers.

Mary Grubish.

THE HOUSE IN ANTIGUA

A new book by the author of The Native's Return

September 8 is being announced as the publication date of Louis Adamic's *The House in Antigua*, his first book of non-fiction since *The Native's Return*—and, both in interest and literary quality, fully comparable with that highly popular earlier volume.

The House in Antigua does not lend itself to brief description. Like *The Native's Return*, it is an unusual, rich, inevitable work. It sprang out of a chance, unique and beautiful experience that came to Mr. Adamic during a vacation trip to Guatemala last winter. In the city of Antigua, ruined by earthquake in 1773 and then largely abandoned, he lived in a house that is being recognized as one of the loveliest dwellings on the American continent.

The house was built in 1634 by a cultured, wealthy, and ambitious Spanish colonist; then inhabited by a procession of vastly interesting

people till it was wrecked by earthquake. It lay a ruin for nearly 160 years, or until 1930, when an extraordinary young American couple—Dorothy Popenoe, the archaeologist, and her husband, Wilson Popenoe, one of the world's great plant scientists—began to restore it.

The restoration was finished on December 28, 1936, the very day when Mr. Adamic happened to walk into the spacious patio... and the rest is a story of a rare adventure in beauty and human excellence.

The House of Antigua, illustrated with 33 full-page photographs of the house and its vicinity, will probably be called Mr. Adamic's best work so far. Like *The Native's Return*, it is at once a travel book, a history, an autobiography and a collection of biographies (of people who lived in the house), and a vividly readable essay on a number of basic human problems.

AMERICAN NAZI AND THE UNIONS

By Louise B. Jersey

We are duly informed that there now exists as many as twenty-one Nazi Camps in America with some 100,000 members enrolled. This is a very much exaggerated number, exaggerated in order to bluff the public, leading them to believe that the Nazi organization in this country is something powerful and that way getting new members to join.

Camp Nordland in Andover, N. J., is the largest in the country. Complaints against the operation of the camp along with other camps for German-Americans in the United States are at present before the Justice department in Washington.

Activities at the camps consist of military formation and drills, fancy speech making against American Democracy, practicing the Nazi salute and waving the Nazi flag.

The Nazi Camp which operates at Grafton, Wisconsin, about twenty-four miles north of Milwaukee should not be allowed to function. Its members refer to themselves as the German-American Volksbund. Their sole purpose and aim, so its leaders claim, is to combat radical movements in this country and crush

the labor unions. They are patterned after Hitler's party and are purely dictatorial.

Organized labor both in the American Federation of Labor and in the C. I. O. should learn a lesson from the labor movements in Germany which were crushed when Hitler came into power.

PIONEER ATHLETIC MOONLIGHT PICNIC

The Pioneer Lodge, SNPJ, is asking for the full support of every member for their *Athletic moonlight picnic, Saturday, Aug. 28, at Kegel's Grove* in Willow Springs, Ill.

All proceeds from this picnic go for the support of athletics in the Pioneer Lodge therefore, all members who are interested in athletics and all those who would like to see their lodge up on top in the sports world, show your loyalty by supporting this picnic one hundred per cent.

Take the Bluebird buses to the grove, leaving at 22 minutes after the hour at Crawford and Cermak Road.

FRONT PAGES

How them great dailies contradict themselves. Here is one that's got a two column editorial proving every American the right to work and four pages further we find eight columns of Work Wanted ads. Why don't those Work Wanted patrons come together and knock that editorial writer's block off for being a liar, or in case he proves he ain't sue his boss for obtaining money under false pretenses.

Then on the front page of another great daily we see three items concerning three people who committed suicide because they couldn't find work, and on the inside a fullpage advertisement accusing my old friend John L. Lewis of preventing people from working by force and violence.

Why can't the three persons of the front page, who respectively hung, shot and drowned themselves, get together with those full page advertisers and tell John L. Lewis to

hang himself. And in case he refuses, hang the owners of the paper.

On the other hand, far be it from me to accuse the metropolitan newspapers of this great nation of being unmitigated liars. As far as date lines are concerned I never saw one telling a lie yet unless it was scooped.

Another encouraging feature of nowaday journalism is that whenever the press is overwhelmingly in favor of a certain candidate, day after election he usually finds himself at the bubbles where Salt Creek originates. The trouble is that here and there is still a great daily that makes the mistake of picking on the right man. But as our old college chum Solomon often remarked,

"Large papers move slower than cold molasses." So here's hoping that by the time the American press is unanimously wrong, everything will be all right.—American/Guardian.

JSF Conference in Library

JSF Branches, Fraternal lodges and other organizations affiliated with our Educational Bureau from Western Pennsylvania have been invited to send delegates to the Conference in Library, Pa., Sunday Aug. 29, in the Slovene Home beginning at 10 o'clock in the morning.

This Conference will bring together some of our most active comrades who while out in the field working for our cause and our publication, PROLETAREC, come in contact with all kinds of conditions and all types of elements and who are in a position to offer constructive criticism and make suggestions for the good of our cause.

To all our members in Western Pennsylvania and especially YOUTH, make it your duty to attend if not as delegates attend as spectators. Get in touch with the movement which our parents have been carrying on for the past thirty-five years in this country. You can gain a great deal by attending a Conference of this sort.

At the present time we are feeding over three hundred men daily at South Chicago. Our picket lines are growing stronger and stronger as we go into the eleventh week of the strike.

We are determined not to give in until we get a union contract.

*

Branch No. 1, meets this Friday at the Slovene Labor Center. Make it your duty to attend. Our meetings have been very interesting of late with something of general interest scheduled for each meeting. At the last meeting we heard reports on the Memorial Day Massacre in South Chicago from people who were in the thick of the battle.

*

Altho it rained hard the day before and was threatening during the morning last Sunday, a good turn-out of comrades and friends attended the picnic of Branch No. 1, out at 'Kranjski hr beek' in Willow Springs. This picnic brought together some of our members who we haven't seen at Branch meetings for a long time altho they are loyal members and are ready to help at any time. One of the main purposes served through sponsoring our annual picnic is to

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

On page 5 of this issue you will find our list of books. If you find the books listed that you are interested in, check them, clip the coupon and send in your order. Also, elsewhere on this page you will find a review of Louis Adamic's new book "The House in Antigua," an unusual book which sprang out of a chance, unique and beautiful experience that came to Mr. Adamic during a vacation trip to Guatemala last winter.

WHERE TO GO

August 29, Branch No. 45, in No.

Chicago is sponsoring a picnic all

proceeds to go into the Sustaining

Fund of Proletarec.

Sunday, Sept. 12, Branch No. 1, is sponsoring a picnic in the interest of Proletarec. This is to be held out in Willow Springs.

August 29, JSF Conference in Library, Pa. Branches in that territory should get their delegates elected and also get as many other groups sympathetic to our cause to send delegates.

August 29, Branch No. 28, in Newburgh, Ohio, will be picnicing out at Zorn's farm on Bradley Road in Brooklyn. First track leaves from the Slovene Worker's Home on Prince Avenue at 1 o'clock.

August 29, Picnic sponsored by the singing society "Bled" in Library, Pa., on the day of the JSF Conference.

October 16, Branch No. 118, in Cannonsburg, Pa., is sponsoring a picnic for the benefit of Proletarec.

The greatest menace in the world today is not poison gas, but poisoned ideas.

*

The Cook County Central Committee meeting was practically spoiled and the delegates behaved nervously. There was tension. Trotskyites have worked their small group into prominent responsible posts and now are using the party machinery to promote Trotskyism. Our active members have finally awoke to that fact and a battle ensues whenever a more natural balance is desired. The Trotskyites group carries on its work despite rulings to the contrary. They care not if the Socialist Party goes to pieces and their continuous arguing spoils the meetings. And, if reports current are correct, they have succeeded quite well in demoralizing the membership and destroying party organizations in certain sections of the country. So we ask ourselves is this what happens after the other extreme was eradicated from the Party? Is this what we worked for with the Militants to make the Socialist Party more class conscious and more understanding rank and file conscious?

*

Now we're going to have another job on our hands to clear out this undesirable group. Instead of building the various units and devoting our time to the development of the Party we've got to go to work and first eradicate the worst evil with which the Party has been affected for a long time. At the Central Committee meeting I was willing to let others do the wrangling. At first, I saw in it a strife for leadership. It

saw in it a strife for leadership. It

*

DECEMBER—Rebel assault on Madrid at a standstill throughout the month, the defense stiffening, the weather bad. Outside, democratic and totalitarian nations' press and public quarreling about foreign aid on either side.

*

OCTOBER—Franco, with foreign planes, loosed terrific bombardment on Government lines southwest of Madrid. Rebel forces, always receiving implements of war from Germany and Italy while the "Non-Intervention" Committee talked, drew down from the northwest nearer the capital. Tanks crushed the defense of Navalcarnero, Madrid called all able-bodied men to arms.

*

NOVEMBER—Spanish Government moved to Valencia, leaving a Council of Defense in charge of Madrid. Reinforcements from Catalonia, including the International Column, arrived in Madrid. Believing Franco was on the point of victory, Germany and Italy openly recognized the rebel government as the legal government of Spain.

*

SEPTEMBER—The so-called Non-Intervention Committee met in London on the 9th. Heroic resistance of Irún failed. San Sebastian fell. Toledo in the South was entered, the Fascists in the ancient Alcazar re-occupied.

*

JANUARY—Bilbao authorities—Government held German steamer Palos in port, and the cruiser Königsberg shelled Spanish ship Sotón. Britain banned volunteers.

*

FEBRUARY—Malaga fell to rebels after bitter days of siege, with hundreds driven into the sea and planes bombing refugees along coastal roads. Franco's first order was for the butchering of all prisoners: 5,000 murdered.

*

MARCH—London "Non-Intervention" Committee agreed on a scheme of patrol to prevent arms going to either side. Franco suffered a severe defeat in a great effort to complete ring around Madrid, using 7,000 Italian troops in a drive from Guadalajara. Defeat was a rout, Italians "disgraced," Mussolini enraged.

*

APRIL—Franco turned to the north, opening great advance on Bilbao. Atrocious German bombing of villages of Guernica practically wiped out the town and its inhabitants.

*

MAY—Sea incidents began. H. M. S. Hunter hit rebel floating mine off Almeria, eight men killed. Italian warship bombed off Malaga with six men killed. German warship Deutschland, off Ibiza, bombed as her gunners were about to fire on two Government planes—20 Germans killed, 70 wounded.

*

JULY—The "Non-Intervention" farce goes on. France and Great Britain having offered to patrol entire borders of Spain, Germany and Italy having rejected it, the two democratic powers issued warning that non-intervention could not continue if control were abandoned. Italians and Germans battle to give France beligerent rights before discussing control—rejected. Britain accepted task of suggesting new plan, but the muddle continues. Madrid launched a strong attack, with great gains, pushing back Franco's forces with destruction of planes. Rebels rally to a deep salient—but Loyalists retain an advance of 60 sq. miles. The People's Government is more united, its forces better trained, their supplies better organized, than any time since the struggle began.

*

Our Struggle with Things Disagreeable

In every struggle in life for attainment of desired results, things disagreeable must be met, contended with and overcome on every side. The farmer always finds growing with the wheat, corn and other stuffs of life, weeds and thistles which must be exterminated or they will ruin the harvest of those grains, vegetables, etc., he is striving to develop and obtain. Almost everything available in the way of precious gems, useful metals, coal oil, or what not, is primarily found hidden away in rocks that must with difficulty be removed before getting the things useful. The teacher, scientist, discoverer, or inventor, likewise in finding the useful truths and things that minister most to the progress and well-being of society must struggle with many difficult problems that confront them in the endeavor to uncover, bring out and develop the useful lesson or thing being sought. And so it goes all through the realm of human activities when endeavoring to learn the best lessons and find and apply the best things in life for the greatest good to the greatest number.

Our good intentions and good deeds are always more or less ineffective or prolonged in execution because of the difficulties encountered. This rule holds as steadfastly and rigidly true in all social and

terial endeavors. In our labor union work, admitted by most every one to be a laudable cause, we find innumerable obstacles to surmount and remove before getting to the real gist of what we are striving for. Difficulties, whether real or imaginary, of easy or serious character to encounter, should never deter us in our efforts to master and overcome them. Too often we are not sincere and aggressive enough in our efforts to grapple with them and allow them to have dominion over us when we should conquer and control them. — Baker's Journal.

Lawn Bowling
Slovene Labor Center, Chicago

No scores are being published this week due to the fact that only a few games were played. Rain, Rain and more Rain.

The reason why confidence is good for business is because it encourages folks to buy things with money they hope to get.

NOTE
More English reports and Articles on Page 5.

THE JAPANESE SANDMAN

